ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A420262017
Lietas arhīva Nr. AA43-0589-21/18
ECLI:LV:ADAT:2021:0603.A420262017.20.S

SPRIEDUMS
L a t v i j a s t a u t a s v ā r d ā

Rīgā 2021.gada 3.jūnijā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Anita Šteinberga,
tiesneši Māris Birzgalis un Margarita Osmane

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. C/ pieteikumu par morālā un personiskā kaitējuma 2000 euro atlīdzināšanu, kas nodarīts ar Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Rīgas Centra iecirkņa amatpersonu darbībām administratīvā pārkāpuma lietā Nr./numurs/, aizturot /pers. C/ un liedzot viņam iespēju izteikt savu viedokli, sakarā ar /pers. C/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2018.gada 10.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /pers.C/ 2017.gada 16.martā plkst.11.25 tika administratīvi aizturēts, par ko sastādīts administratīvās aizturēšanas protokols Nr.305. Viņš tika nogādāts Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Rīgas Centra iecirknī un tika atbrīvots 2017.gada 16.martā plkst.15.31. Līdz ar to Valsts policija pieteicēju 2017.gada 16.martā administratīvi aizturēja četras stundas un sešas minūtes.

2017.gada 7.aprīlī Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Rīgas Centra iecirkņa Kārtības policijas nodaļas inspektors sastādīja administratīvā pārkāpuma protokolu Nr.PC316754 par likuma „Par sapulcēm, gājieniem un piketiem" 10.panta otrās daļas, 12.panta otrās daļas un 18.panta trešās daļas pārkāpumu, atbildība par ko paredzēta Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk – Kodekss) 174.3pantā. Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2017.gada 8.maija spriedumu lietā Nr./numurs/ lietvedība administratīvā pārkāpuma lietā izbeigta. Pēc Rīgas pilsētas Centra rajona prokuratūras virsprokurora apelācijas protesta minētais spriedums ar Rīgas apgabaltiesas 2017.gada 6.novembra spriedumu atcelts, un pieteicējs atzīts par vainīgu Kodeksa 174.3panta pirmajā daļā paredzētā pārkāpuma izdarīšanā un sodīts ar brīdinājumu. Spriedums stājies spēkā 2017.gada 6.novembrī.

[2] Pieteicējs vērsās Valsts policijā, lūdzot atlīdzināt morālo un personisko kaitējumu 2000 euro apmērā par pieteicēja administratīvo aizturēšanu uz laiku, kas ilgāks par četrām stundām, un liegšanu izteikt savu viedokli piketā 2017.gada 16.martā.

Ar Valsts policijas 2017.gada 3.jūlija lēmumu Nr.281 atteikts izdot pieteicējam labvēlīgu administratīvo aktu, norādot, ka protokols administratīvā pārkāpuma lietā ir procesuāls dokuments un arī pierādījums lietā, taču ne lēmums, kas ietekmē personas, kurai sastādīts administratīvā pārkāpuma protokols, tiesisko situāciju. Arī administratīvā aizturēšana ir atzīstama par procesuālu darbību, ko iestāde veic administratīvā pārkāpuma lietas ietvaros, likumā noteiktajos gadījumos par to noformējot procesuālus dokumentus. Tā kā Valsts policija nav pieņēmusi lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, kas būtu atzīts par prettiesisku, prasījums par kaitējuma atlīdzību nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā. Tāpēc Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk - Zaudējumu atlīdzināšanas likums) normas nav piemērojamas, izskatot pieteicēja prasījumu par kaitējuma atlīdzību. Konkrētajā gadījumā zaudējuma un kaitējuma atlīdzināšanas prasījums ir civiltiesisks prasījums, kas balstās uz Civillikuma normu piemērošanu. Tādēļ pieteicējam ir tiesības vērsties ar prasījumu par zaudējumu atlīdzināšanu, ceļot prasību par zaudējumu atlīdzināšanu vispārējās jurisdikcijas tiesā Civilprocesa likumā paredzētajā kārtībā.

[3] Nepiekrītot pārsūdzētajam lēmumam, pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā. Pieteicējs pieteikumā norādījis, ka 2017.gada 16.martā ir piedalījies iepriekš publiski neizsludinātajā piketā, kas notika saskaņā ar likuma „Par sapulcēm,

gājieniem un piketiem" 12.panta otro daļu, nepārkāpjot arī citus minētā likuma noteikumus. Ap plkst.11.15 Valsts policijas darbinieki pārtrauca piketu un aizturēja pieteicēju, lai gan viņš nebija izrādījis pretestību un pakļāvās policijas prasībām. Ne piketa pārtraukšanai, ne aizturēšanai nebija tiesiska pamata. Līdz ar to tika pārkāptas pieteicēja tiesības uz brīvību un miermīlīgu piketēšanu, turklāt pieteicējs tika atbrīvots vairāk nekā četras stundas pēc aizturēšanas, tādējādi pārkāpjot Kodeksa 255.pantu.

[4] Atbildētājas pusē pieaicinātā iestāde – Valsts policija – tiesai sniegtajā rakstveida paskaidrojumā pieteikumu uzskata par nepamatotu.

Iestāde norādīja, ka Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Disciplinārās uzraudzības nodaļas veiktās pārbaudes ietvaros tika atzīts, ka Valsts policijas amatpersonu rīcība, aizturot pieteicēju, bija tiesiska. Disciplināras uzraudzības nodaļa konstatēja, ka pieteicējs tika aizturēts četras stundas un sešas minūtes, t.i., par sešām minūtēm ilgāk kā tas noteikts Kodeksa 255.pantā. Valsts policija atzīst, ka ir minimāli pārkāpts (sešas minūtes) pieteicēja administratīvās aizturēšanas termiņš, bet uzskata, ka tas nevarēja radīt pieteicējam kaitīgas sekas.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2018.gada 10.oktobra spriedumu pieteikums tika noraidīts. Spriedums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[5.1] Vērtējot kaitējuma atlīdzināšanas tiesisko pamatu, ir piemērojamas Zaudējumu **a**tlīdzināšanas likuma normas, kas bija spēkā līdz 2018.gada 1.martam.

Pieteicēja iebildumi par Valsts policijas rīcību (procesuāliem pārkāpumiem) administratīvā pārkāpuma lietā ir izskatāmi pieteicēja prasījuma par atlīdzinājumu ietvaros.

Atlīdzinājumu par administratīvā pārkāpuma lietā iestādes pieļautu procesuālu pārkāpumu persona var prasīt tad, ja attiecīgais pārkāpums vērtējams kā tāds, kas radījis būtisku personas tiesību vai tiesisko interešu aizskārumu.

[5.2] Tiesa atzina, ka nav konstatējama Valsts policijas darbinieku prettiesiska rīcība, liedzot pieteicējam izteikt viedokli. Līdz ar to arī nepastāv tiesisks pamats personiskā kaitējuma un arī morālā kaitējuma atlīdzināšanai.

[5.3] Izvērtējot, vai pastāv pamats kaitējuma atlīdzināšanai par nepamatotu administratīvo aizturēšanu, tiesa norādīja turpmāk minēto.

[5.3.1] Kā ir norādījusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa, tiesības uz brīvību un drošību ir pirmā līmeņa pamattiesības indivīda fiziskās drošības aizsardzībai un kā tādas bauda fundamentālu nozīmi (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2006.gada 3.oktobra sprieduma lietā „McKay pret Apvienoto Karalisti" 30.punktu*). Cilvēktiesību konvencijas 5.panta pirmās daļas (tiesības uz personas brīvību un drošību) mērķis ir pasargāt personas no tā, ka tām patvaļīgi tiek atņemta brīvība (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas sprieduma lietā „Khudoroyov pret Krieviju" 124.punktu*). Tomēr jāņem vērā - konvencija un Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse (*sk., piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas sprieduma „McKay pret Apvienoto Karalisti" 30.punktu un tajā norādītās atsauces*), tāpat arī Latvijas Republikas Satversmes 94.pants nevis aizliedz brīvības atņemšanu vai ierobežošanu vispār, bet aizliedz to veikt bez tiesiska – likumā noteikta – pamata.

[5.3.2] Saskaņā ar likuma „Par policiju" 12.panta 4.punktu policijas darbiniekam, pildot viņam uzliktos pienākumus atbilstoši dienesta kompetencei, ir tiesības administratīvi aizturēt likumpārkāpējus. Ņemot vērā Kodeksa 252.pantā un 254.panta 1.punktā noteikto, policijas darbiniekam ir likumīgas tiesības aizturēt personu, lai pārtrauktu administratīvo pārkāpumu, kad ir izlietoti citi ietekmēšanas līdzekļi. Turklāt tas nav izprotams tikai tādā veidā, ka tā rezultātā visos gadījumos persona obligāti ir atzīstama par vainīgu un saucama pie administratīvās atbildības. Aizturēšana var tikt īstenota arī tajos gadījumos, kad ir pietiekami objektīvs pamats policijai iejaukties un dziļāk noskaidrot lietas apstākļus, tādējādi novēršot iespējamo likumpārkāpumu. Pretējā gadījumā policija nespētu pilnvērtīgi nodrošināt sabiedrisko kārtību un drošību.

[5.3.3] Konkrētajā gadījumā saskaņā ar administratīvās aizturēšanas protokolu pieteicējs tika aizturēts, lai pārtrauktu administratīvo pārkāpumu, kas paredzēts Kodeksa 174.^{3}panta pirmajā daļā (sapulču, gājienu un piketu, kā arī publisko izklaides un svētku pasākumu noteiktās organizēšanas un norises kārtības pārkāpšana). Līdz ar to tiesa atzina, ka, pastāvot pazīmēm, kas liecina, ka tiek izdarīts administratīvais pārkāpums, policijai bija tiesības pieteicēju aizturēt, lai pārtrauktu tā izdarīšanu.

[5.3.4] Kā redzams no lietas materiāliem, t.i., no /pers. J/ paskaidrojuma, tad /pers. J/, redzot pieteicēju /iela/ un zinot, ka viņš ir /Nosaukums B/ (precīzāk – biedrības „/Nosaukums/") biedrs, kura bija pieteikusi piketu /iela/, kur Rīgas dome to neatļāva, veica profilaktisku informēšanas darbu par to, ka leģionāru pasākuma laikā nedrīkst piketēt un rādīt plakātus, tomēr pieteicējs pēc šīs sarunas ir piketējis, t.i., rādījis plakātus. Tiesa atzina, ka pieteicējs apzināti pārkāpa aizliegumu par piketēšanu, t.i., izdarīja administratīvo pārkāpumu. Līdz ar to Valsts policijas darbinieki pamatoti pildīja likuma „Par policiju" 10.panta pirmās daļas 6.punktā noteikto pienākumu, t.i., pārtrauca administratīvo pārkāpumu un aizturēja personu, jo pieteicējs neņēma vērā policijas darbinieka norādījumus par piketēšanas aizliegumu.

[5.3.5] Kā redzams no aizturēšanas protokola, tad pieteicējs tika atbrīvots plkst.15:31. Tātad administratīvā aizturēšana ilga četras stundas un sešas minūtes, t.i., par sešām minūtēm pārkāpjot Kodeksa 255.panta pirmajā daļā norādīto aizturēšanas termiņu. Minētā tiesību norma noteic, ka administratīvā kārtā aizturēt personu, kura tiek turēta aizdomās par administratīvā pārkāpuma izdarīšanu, drīkst ne ilgāk kā uz četrām stundām. Nodrošinot Kodeksa 252.pantā noteiktos mērķus, nepieciešamās procesuālās darbības ar aizturēto personu veic nekavējoties.

Kā redzams no lietas materiāliem, pieteicējs aizturēts plkst.11:25. Šajā dienā paskaidrojumu sniedzis pieteicējs, Valsts policijas darbinieki /pers. J/ un /pers. M/, tika pieņemts lēmums par administratīvās lietvedības uzsākšanu. Kā izriet no

Valsts policijas sistēmas izdrukas, plkst.13:00 ir saņemts dienesta ziņojums, tātad aizturēšanas laikā tika veiktas procesuālas darbības.

[5.3.6] Pieteicējs nav norādījis, tas neizriet arī no lietas materiāliem, ka aizturēšanas laikā būtu izmantots fizisks spēks vai pielietoti speclīdzekļi. Lietā nav konstatējami kādi papildu apstākļi, kas kopumā liecinātu par cilvēka godu vai cieņu aizskarošiem apstākļiem vai pazemojošu attieksmi no policijas darbinieku puses. Tiesa nekonstatēja arī to, ka administratīvā aizturēšana būtu radījusi smagas un neatgriezeniskas sekas pieteicēja dzīvē. Uz tādiem nav norādījis arī pieteicējs. Pieteicējs nav arī aprakstījis, kā tieši pieteicējam ir izpaudies aizskārums godam un cieņai un morālais kaitējums. Pieteicējs nav norādījis uz to, ka aizturēšana būtu izraisījusi viņā pārdzīvojumus vai ciešanas.

Tādējādi vienīgais procesuālais pārkāpums ir aizturēšana ilgāk par sešām minūtēm, nekā to atļauj likums.

Šo pārkāpumu ir atzinis Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes priekšnieks dienesta pārbaudes atzinumā. Tātad ir konstatējams procesuāls pārkāpums.

[5.3.7] Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmo daļu personisko un morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus.

Tiesa, izvērtējot lietas materiālus, nekonstatēja, ka aizturēšana sešas minūtes ilgāk, nekā atļauj Kodekss, varētu radīt vai būtu radījusi būtisku tiesību aizskārumu. Turklāt pieteicējs nav pierādījis kaitējuma apmēru, smagumu un to pamatojis. Līdz ar tiesa nekonstatēja pamatu personiskā kaitējuma konstatēšanai un atlīdzinājuma izmaksai.

Arī vērtējot morālā kaitējuma atlīdzināšanas tiesisko pamatu, tiesa nekonstatēja smagu pieteicēja tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārumu.

Tiesa atzina, ka nav pamata Valsts policijai uzlikt pienākumu atlīdzināt kaitējumu par administratīvo aizturēšanu. Vienlaikus tiesa vērsa Valsts policijas uzmanību uz Kodeksa 255.panta precīzu izpildi – nepieciešamās procesuālās darbības ar aizturēto personu veikt nekavējoties.

[5.3.8] Izdarot šādus secinājumus, tiesa ņēma vērā arī tiesu praksi. Piemēram, lietā Nr.A420209917 Administratīvā apgabaltiesa piešķīra morālā kaitējuma atlīdzinājumu 250 *euro* apmērā (ņemot vērā rajona tiesas piespriestos 150 *euro*, tātad kopā 400 *euro*) par prettiesisku policijas faktisko rīcību, nesastādot administratīvā pārkāpuma protokolu un mobilā telefona nepamatotu un ilgstošu aizturēšanu, bet lietā Nr.A420165317 tika piešķirts morālā kaitējuma atlīdzinājums 200 *euro* par prettiesisku policijas faktisko rīcību, nesastādot administratīvā pārkāpuma protokolu un mobilā telefona nepamatotu un ilgstošu aizturēšanu. Savukārt 2013.gada 15.oktobra spriedumā lietā Nr.A420807110 Administratīvā apgabaltiesa atzina, ka personu nepamatota aizturēšana, kad vienas personas brīvības ierobežojums nepārsniedza trīs stundas, savukārt otras personas brīvības ierobežojums pārsniedza trīs stundas, uzskatāma par pietiekami ilgu, taču apgabaltiesas ieskatā tas nav vērtējams kā smags tiesību aizskārums, tāpēc kā taisnīgu morālo kaitējumu atzina 200 *euro*. Vienlaikus tiesa norādīja, ka pieteicējs nepamatoti atsaucies uz šo Administratīvās apgabaltiesas spriedumu lietā Nr.A420807110 kā pamatu atlīdzinājumam, jo tiesa šajā lietā konstatēja, ka nav pamata uzskatīt, ka līdzpieteicēji ar savām darbībām būtu izdarījuši administratīvo pārkāpumu, jo lietā nav pierādījumu tam, ka policijas darbinieks atbilstoši savai kompetencei būtu pieņēmis lēmumu par lietvedības uzsākšanu administratīvā pārkāpuma lietā un līdzpieteicēji būtu saukti pie administratīvās atbildības. Savukārt izskatāmajā lietā, kā tiesa jau konstatēja, pieteicējs ir saukts pie administratīvās atbildības, izsakot brīdinājumu. Vienlaikus tiesa piekrita pieteicējam, ka Valsts policija ne pārsūdzētajā lēmumā, ne paskaidrojumos tiesai pēc būtības nav vērtējusi administratīvās aizturēšanas tiesiskumu un pamatotību un saistībā ar konstatēto nav izlēmusi arī morālā kaitējuma atlīdzināšanas prasījumu, nepamatoti atsaucoties uz atlīdzinājuma jautājuma risināšanu civiltiesiskā kārtībā

[6] Par Administratīvās rajona tiesas 2018.gada 10.oktobra spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību.

Pieteicējs norāda, ka nepiekrīt pirmās instances tiesas spriedumā izdarītajiem secinājumiem. Pieteicēja ieskatā, pikets bija miermīlīgs un saskaņā ar Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 11.pantu Valsts policijai nebija pietiekama pamata tā pārtraukšanai, kā arī pieteicēja aizturēšanai. Pieteicējs atsaucas uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2001.gada 2.oktobra spriedumā lietā *Stankov and the United Macedonian Organization Iliden v. Bulgaria*, 2002.gada 9.aprīļa spriedumā lietā *Cisse v. France* un 2006.gada 5.decembra spriedumā lietā *Oya Ataman v. Turkey* paustajām atziņām. Pieteicēja ieskatā, tas, ka Rīgas apgabaltiesa pieteicējam piemērojusi brīdinājumu, apstiprina to, ka pieteicējs neveica nacionālā naida kurināšanu, tādējādi pikets pārtraukts nepamatoti. Tiesa nepamatoti secinājusi, ka aizturēšana ilgāk par sešām minūtēm, nekā to atļauj Kodekss, neradīja būtisku pieteicēja tiesību aizskārumu.

[7] Valsts policija rakstveida paskaidrojumā par pieteicēja apelācijas sūdzību norāda, ka tā nav pamatota un ir noraidāma.

[8] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2019.gada 11.novembra spriedumu pieteikums tika noraidīts.

Senāts ar 2021.gada 8.februāra spriedumu atcēla Administratīvās apgabaltiesas 2019.gada 11.novembra spriedumu daļā, ar kuru noraidīts pieteikums par atlīdzinājumu saistībā ar pieteicēja aizturēšanas ilgumu. Norādītajā daļā lieta tika nosūtīta jaunai izskatīšanai Administratīvajā apgabaltiesā.

[9] Pieteicējs papildu paskaidrojumos par apgabaltiesai atkārtotai izskatīšanai nodoto jautājumu norāda, ka vilcināšanās ar izskatāmo lietu ir jau gadiem ieilgusi, lai arī lietā nav strīda, ka ilgstoša aizturēšana ir procesuāls pārkāpums. Šādos apstākļos novēlota pārkāpuma konstatēšana bez nemantiskā kaitējuma atlīdzinājuma naudā nebūtu nedz pietiekama

pieteicēja aizsardzībai, nedz iedarbīga atbildētājai, lai novērstu pārkāpumu atkārtošanos. Pieteicējs ir ne tikai norādījis atlīdzinājuma apmēru, bet arī pamatojis to ar aizskarto tiesību nozīmīgumu.

[10] Valsts policija papildu paskaidrojumos par apgabaltiesai atkārtotai izskatīšanai nodoto jautājumu norāda, ka piekrīt Senāta spriedumā norādītajam, ka par atbilstīgu atlīdzinājumu ir uzskatāma pārkāpuma konstatēšana pati par sevi, kas ir taisnīga atlīdzība par morālo kaitējumu, ko pieteicējs ir cietis par sešu minūšu ilgāku aizturēšanu, nekā to paredzēja Kodeksa 255.pants.

Motīvu daļa

[11] Atbilstoši Senāta 2021.gada 8.februāra spriedumā norādītajam apgabaltiesa izskatīs pieteikumu daļā par pienākuma uzlikšanu Latvijas Republikai atlīdzināt nemantisko kaitējumu, kas pieteicējam nodarīts ar Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Rīgas Centra iecirkņa Kārtības policijas nodaļas amatpersonu darbībām administratīvā pārkāpuma lietā Nr./numurs/ saistībā ar pieteicēja aizturēšanas ilgumu.

[12] Pārbaudījusi lietas materiālus, apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja apelācijas sūdzība no jauna izskatāmajā daļā ir daļēji pamatota un pieteikums ir apmierināms daļā.

[13] Pieteicējs lūdz atlīdzināt naudā viņam nodarīto nemantisko kaitējumu, pamatojot, ka tas nodarīts ar Valsts policijas darbinieku darbībām administratīvā pārkāpuma lietā, aizturot pieteicēju ilgāk, nekā likumā paredzētās četras stundas.

Lietā nav strīda par to, ka pieteicējs bija aizturēts četras stundas un sešas minūtes, tādējādi pieteicēja aizturēšana ir bijusi par sešām minūtēm ilgāka, nekā to atļauj likums. Lietā arī nav strīda, ka tas ir procesuāls pārkāpums.

Lietā ir strīds, vai šāds pārkāpums pats par sevi ir uzskatāms par būtisku tiesību aizskārumu un tāpēc ir pamats atlīdzinājuma noteikšanai.

[14] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 350.panta pirmajai daļai tiesību normu interpretācija (tulkojums), kas izteikta kasācijas instances tiesas spriedumā, ir obligāta tiesai, kura šo lietu izskata no jauna.

Senāts šajā lietā norādīja, ka personas tiesības uz brīvību un personisko neaizskaramību ir viena no būtiskākajām cilvēktiesību garantijām tiesiskā valstī. Tiesības uz brīvību ir pirmā līmeņa pamattiesības indivīdu fiziskās drošības aizsardzībai un kā tādas bauda fundamentālu nozīmi (*Paparinskis M. 94.panta komentārs. Grām.: Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII.nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zin. red. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 183.lpp*). Pieteicējs ir vērsis Senāta uzmanību uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu lietā „K.-F. v. Germany", kurā identitātes noskaidrošanai persona bija aizturēta, par 40 minūtēm pārsniedzot likumā noteikto 12 stundu aizturēšanas termiņu. Eiropas Cilvēktiesību tiesa konstatēja Konvencijas 5.panta 1.punkta „c" apakšpunkta pārkāpumu, atzīstot, ka likumā noteiktais identitātes pārbaudes termiņš bija absolūts (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1997.gada 27.novembra spriedums lietā „ K.-F. v. Germany", iesnieguma Nr.25629/94, 72.punkts*). Konstatējot pārkāpumu, minētajā lietā Eiropas Cilvēktiesību tiesa lēma arī par atlīdzinājumu, uzskatot, ka pārkāpuma konstatēšana pati par sevi uzskatāma par pietiekami taisnīgu atlīdzību par pieteikumā nodarīto morālo kaitējumu (*iepriekš minētā sprieduma 77.punkts*). Eiropas Cilvēktiesību tiesa arī vairākkārt ir uzsvērusi, ka valstīm sava tiesību sistēma ir jāorganizē tā, lai to tiesībaizsardzības iestādes varētu izpildīt pienākumu izvairīties no nepamatotas brīvības atņemšanas (*piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2008.gada 9.decembra spriedums lietā „Matyush v. Russia", iesnieguma Nr.14850/03, 73.punkts*). Personas aizturēšana var aizskart brīvību arī tad, ja tā notiek relatīvi īsu brīdi (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2012.gada 14.februāra spriedums lietā „D.D. v. Lithuania", iesnieguma Nr.13469/06, 149.punkts*).

Senāts atzina, ka arī sešu minūšu nepamatota brīvības ierobežošana pati par sevi ir uzskatāma par būtisku tiesību aizskārumu. Atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 11.panta trešajai daļai nemantiskā kaitējuma esība tādā gadījumā ir uzskatāma par pierādītu.

[15] Atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 11.panta otrajai daļai privātpersonai ir pienākums norādīt un pamatot nemantiskā kaitējuma atlīdzinājuma apmēru.

Konkrētajā lietā pieteicējs to nav pamatojis, un arī tiesa pēc savas iniciatīvas nesaskata nelabvēlīgas sekas, kas būtu iestājušās pieteicējam sešu minūšu ilgas nepamatotas aizturēšanas dēļ.

Faktiski visas tiesvedības laikā pieteicējs atlīdzinājuma prasījumu pamato tikai ar aizskarto tiesību nozīmību, uzsverot, ka personiskā brīvība demokrātiskā valstī ir būtiska pati par sevi un jebkāda likumiska aizturēšanas termiņa pārsniegšana nodara būtisku kaitējumu. Taču attiecīgie apsvērumi paši par sevi nav pietiekami, lai pamatotu atlīdzinājuma noteikšanu naudā.

Administratīvā procesa likuma 94.panta ceturtā daļa noteic, ka atlīdzināšanas pienākumu attiecīgais publisko tiesību subjekts var izpildīt, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms zaudējuma vai kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams vai nav adekvāti, samaksājot atbilstīgu atlīdzinājumu naudā.

Kaut arī prettiesisko aizturēšanu vairs nav iespējams padarīt par nebijušu, minētās normas izpratnē arī darbības atzīšana par prettiesisku, proti, pamatprasījuma apmierināšana, var būt pietiekams atlīdzinājuma līdzeklis gan minētās

normas izpratnē, gan Latvijas Republikas Satversmes 92.panta izpratnē. Gan Eiropas Cilvēktiesību tiesas, gan Senāta praksē ir atzīts, ka dažkārt par atbilstīgu atlīdzinājumu uzskatāma pārkāpuma konstatēšana pati par sevi. Eiropas Cilvēktiesību tiesa, lemjot par morālo atlīdzinājumu, vairākās lietās pat nopietnu pārkāpumu gadījumos ir atzinusi, ka pārkāpumu konstatēšana var būt taisnīga atlīdzība par jebkuru morālu kaitējumu, ko cietis pieteicējs (*piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2002.gada 28.novembra sprieduma lietā „Lavents v. Latvia", iesnieguma Nr.58442/00, 151.punkts, Senāta 2010.gada 10.jūlija sprieduma lietā Nr.SKA-223/2010 (A42123804) 7.punkt*s). Eiropas Cilvēktiesību tiesa lietā „K.-F. v. Germany", lemjot par atlīdzinājumu, atzina, ka pārkāpuma konstatēšana pati par sevi uzskatāma par pietiekami taisnīgu atlīdzību par pieteikumā nodarīto morālo kaitējumu (*sprieduma 77.punkts*). Līdzīgi Eiropas Cilvēktiesību tiesa lēmusi arī citās lietās, kurās konstatēta nepamatota administratīvā aizturēšana (*piemēram, 2020.gada 20.februāra sprieduma lietā „Zelčs v. Latvia", iesnieguma Nr.65367/16, 81.punkts*). Turklāt minētajās lietās personas bija nepamatoti aizturētas krietni ilgāk nekā pieteicējs izskatāmajā lietā.

Pieteicējs apgabaltiesai sniegtajos papildu paskaidrojumos norāda, ka vilcināšanās ar izskatāmo lietu ir jau gadiem ieilgusi, tādēļ novēlota pārkāpuma konstatēšana bez nemantiskā kaitējuma atlīdzinājuma naudā nebūtu nedz pietiekama pieteicēja aizsardzībai, nedz iedarbīga atbildētājai, lai novērstu pārkāpumu atkārtošanos.

Apgabaltiesa nekonstatē, ka iestāde būtu nepamatoti vilcinājusies ar pieteicēja iesnieguma izskatīšanu un lēmuma pieņemšanu. Tieši pretēji – saņemot iesniegumu, iestāde ir veikusi rūpīgu faktu pārbaudi, normatīvajos aktos paredzētajā kārtībā pagarinot termiņu lēmuma pieņemšanai, lai noskaidrotu faktiskos apstākļus un saņemtu Disciplinārās uzraudzības nodaļas atzinumu. Procesuāli pārkāpumi iestādes lēmuma pieņemšanā nav konstatējami. Savukārt tiesvedības ilgums izskaidrojams ar lietas izskatīšanu visās tiesu instancēs. Papildus tam jau pirmās instances tiesa, lai arī pieteikumu noraidīja, spriedumā vērsa iestādes uzmanību uz nepieciešamību strikti ievērot Kodeksa 255.panta prasības. Iestāde ne lēmumā, ne tiesai sniegtajos paskaidrojumos arī nav paudusi viedokli, ka personu administratīvā aizturēšana ilgāk par Kodeksā pieļauto būtu ierasta, pieļaujama un attaisnojama iestādes prakse – jau Disciplinārās uzraudzības nodaļas atzinumā ir konstatēts, ka pieteicēja aizturēšanas laikā tika pārkāpts Kodeksā noteiktais administratīvās aizturēšanas termiņš par sešām minūtēm, kas liecina par disciplinārpārkāpuma pazīmēm atbildīgā policijas darbinieka rīcībā. Iestāde ir vienīgi kļūdījusies, attiecīgo pārkāpumu uzskatot par nebūtisku. Ievērojot minēto, apgabaltiesai nav pamata uzskatīt, ka nemantiskā kaitējuma atlīdzinājums naudā ir vienīgais veids, kā panākt, lai iestāde turpmāk nepieļauj līdzīgus pārkāpumus.

[16] Ņemot vērā minēto, kā arī judikatūrā nostiprinātās atziņas, apgabaltiesa secina, ka šajā lietā konstatētajos apstākļos pārkāpuma – pieteicēja aizturēšana par sešām minūtēm ilgāk, nekā paredzēts likumā – konstatēšana ir samērīga ar iestādes pieļauto procesuālo pārkāpumu, tādēļ tā ir uzskatāma par taisnīgu atlīdzību. Lietā nav iesniegti tādi pierādījumi, kā arī nav konstatējami priekšnosacījumi, kas varētu būt par tiesisku pamatu, lai pieteicējam piešķirtu atlīdzinājumu naudas izteiksmē.

[17] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu. Pieteicējs ir samaksājis valsts nodevu par pieteikuma iesniegšanu tiesā 30 *euro* apmērā (*lietas 5.lapa*) un par apelācijas sūdzības iesniegšanu 60 *euro* apmērā (*lietas 162.lapa*). Atbilstoši Ministru kabineta 2013.gada 12.februāra noteikumu Nr.85 „Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu un iemaksā un atmaksā drošības naudu" 13.punktam valsts nodevu atlīdzina mēneša laikā pēc tiesas vai tiesneša nolēmuma stāšanās spēkā Administratīvā procesa likuma 126.pantā minētajos gadījumos no tās iestādes budžeta līdzekļiem, kura attiecīgajā administratīvajā lietā bijusi pieaicināta atbildētāja pusē.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 307., 309.pantu un 329.panta pirmo daļu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

daļēji apmierināt /pers. C/ pieteikumu.

Atzīt, ka Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Rīgas Centra iecirkņa Kārtības policijas nodaļas amatpersonas, aizturot /pers. C/ ilgāk par četrām stundām, ir pieļāvušas būtisku /pers. C/ tiesību aizskārumu.

Noraidīt /pers. C/ pieteikumu daļā par pienākuma uzlikšanu Latvijas Republikai atlīdzināt morālo kaitējumu un personisko kaitējumu 2000 euro saistībā ar /pers. C/ aizturēšanas ilgumu administratīvā pārkāpuma lietā Nr./numurs/.

Piespriest no Latvijas Republikas par labu /pers. C/ viņa samaksāto valsts nodevu 90 *euro* apmērā un noteikt, ka tā atlīdzināma no administratīvajā lietā pieaicinātās iestādes Valsts policijas budžeta līdzekļiem.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente A.Šteinberga
Tiesneši M.Birzgalis
M.Osmane

Dokuments parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.